

22. Україна – це Європа! – Шольц заговорив українською! URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=nrftXV8tQa4>
23. Німеччина підтримуватиме Україну стільки, скільки необхідно – Шольц. URL:
<https://interfax.com.ua/news/general/910059.html>

Ковальова О. А.,
*Кандидат психологічних наук,
завідувач відділу
проєктування розвитку обдарованості
Інституту обдарованої дитини НАПН України,
koksana400@gmail.com*

ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ: ВІД ЦІННОСТЕЙ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація: у тезах розкривається питання особливостей європейської політики, базованої на європейських цінностях, щодо розвитку та підтримки високообдарованих осіб та її результатів.

Ключові слова: обдарованість, талант, цінності, європейська політика.

Європейська політика розвитку обдарованості ґрунтується, на нашу думку, на тих соціальних цінностях, які століттями формувались у Європі завдяки історичним подіям, соціальним змінам, культурним особливостям, процесам глобалізації та інтеграції. Європейські цінності задекларовані у численних документах, прийнятих в останні десятиріччя різними європейськими інституціями. Згадаємо деякі з найвідоміших документів, які відображають значення демократії, прав людини, соціальної справедливості, економічного процвітання та культурної різноманітності для європейського суспільства:

1.Хартія Основних Прав Європейського Союзу [1] – це документ, який був підготовлений у 2000-ому році (набув чинності тільки у 2009-ому році) і містить перелік основних прав та свобод, які є невід'ємними складовими європейських цінностей.

2.Європейська конвенція з прав людини [2] – це документ, який був прийнятий Радою Європи ще у 1950 році, але в останні роки зазнав деяких поправок. Він визначає основні права та свободи людини, які є важливими складовими європейських цінностей, такі як свобода вираження, свобода думки та сумління, право на справедливий судовий процес тощо.

3.Стратегія «Європа 2020» [3] – це стратегія, яка була прийнята Європейською Комісією у 2010 році. Вона визначає основні цілі Європейського Союзу щодо забезпечення сталого розвитку, зміцнення конкурентоспроможності та створення

робочих місць, що відображає важливість економічних, соціальних та екологічних цінностей для Європейського Союзу.

Європейські цінності мали безпосередній вплив на політику розвитку обдарованості в Європі. Це, насамперед, такі цінності як: 1) принцип рівних прав і можливостей, який є невід'ємною складовою соціальної справедливості та сприяє розвитку громадянського суспільства; 2) свобода слова та думки, яка є важливою складовою демократичного суспільства та сприяє розвитку критичного мислення, обміну ідеями та наукових досліджень; 3) толерантність до різноманітності та повага до інших культур та національностей, які стали основою для поваги до кожної людини, що може відрізнятися від загалу за будь-якою ознакою, та визнання різних культурних і національних традицій; 4) екологічна свідомість та відповідальність, які сприяють збереженню природних ресурсів та боротьбі зі зміною клімату.

Політика розвитку обдарованості у Європі має на меті забезпечення рівних прав для всіх дітей та молоді незалежно від їхнього походження, статі, соціального статусу та інших факторів. Це відображає європейську цінність рівності, яка визнає, що кожна людина повинна мати рівні можливості для досягнення свого потенціалу.

Цінність свободи слова та думки сприяє розвитку креативності та інновацій, що є важливими для розвитку суспільства в цілому. Завдяки свободі слова та думки, обдаровані учні можуть здійснювати дослідження та займатися інноваційною діяльністю у різних сферах, включаючи науку, технології, мистецтво та громадянську діяльність. Це сприяє формуванню нових ідей та ініціатив, які можуть мати великий вплив на розвиток суспільства. Тому, забезпечення свободи слова та думки є важливим завданням для розвитку обдарованої молоді та інноваційної діяльності в Європі. Вона допомагає вчителям, дослідникам та учням створювати інновації, що сприяє подальшій реалізації обдарованих особистостей. Однак, важливим аспектом є забезпечення свободи слова та думки у межах закону та відповідальності. Заборона на расистські та насильницькі висловлювання, а також на дискримінацію за ознаками, такими як стать, етнічна належність, чи релігія, є необхідними для забезпечення безпеки та дотримання прав людей.

Цінність толерантності забезпечує відкритість та повагу до різних культур, переконань та ідентичностей, що сприяє розвитку розмаїття та включеності у суспільстві. Оскільки обдарованість може проявлятися у будь-якій групі населення незалежно від їхньої культурної, етнічної чи соціальної приналежності, політика розвитку обдарованості має враховувати особливі потреби усіх учнів. Одним з прикладів впливу цінностей толерантності на політику розвитку обдарованості в Європі є створення програм для

спеціалізованої освіти. Ці програми спрямовані на підтримку та розвиток обдарованості серед учнів, які мають різні особливості та потреби. Вони дозволяють учням з різними етнічними, культурними, соціальними та пізнавальними характеристиками розвивати свій потенціал, залучатися до соціального життя та робити внесок у суспільство. Крім того, освітні програми для молоді зосереджені на міжнародній культурній обізнаності та зустрічі культури й освіти, щоб залучити молодь до ідей, пов'язаних із мистецтвом, культурним обміном, культурною дипломатією та культурним і соціальним підприємництвом.

Цінність екологічної свідомості та відповідальності стала надзвичайно важливою в Європі в останні роки. Європейська політика підтримки талантів також відображає її у своїх програмах. Зокрема, в рамках проектної діяльності освіти обдарованих учнів в Європі, дослідники та вчителі стали все більше звертати увагу на проблеми навколишнього середовища та працювати над розробкою нових технологій, які б допомогли зменшити вплив людини на навколишнє середовище. Також, в рамках програм розвитку обдарованості, з'явилися проекти, що спрямовані на використання інновацій циркулярної економіки та забезпечення сталого розвитку. Наприклад, створення нових матеріалів, які безпечно розкладаються, використання сонячних панелей та інших джерел енергії, що не забруднюють довкілля, стартапи у сфері сільського господарства з використанням штучного інтелекту тощо. Педагоги також працюють над розробкою нових методик навчання, які стимулюють екологічну свідомість та відповідальність. Це може включати в себе використання ігор, симуляцій та інших методів, що допомагають учням розуміти важливість екологічного підходу та сталого розвитку.

Початком сучасної історії вирішення проблеми обдарованості у Європі можна вважати затвердження на Парламентській асамблеї Євросоюзу у 1994 році «Рекомендацій (1248) щодо розвитку освіти обдарованих і талановитих дітей» [4]. У документі визначено важливі принципи, яких необхідно дотримуватися в освітній політиці та практиці роботи з обдарованими, талановитими і творчими дітьми й молоддю. Європейська спільнота цим кроком визнала особливі потреби високообдарованих дітей, для задоволення яких потрібно вживати спеціальних заходів. Зазначено, що жодна країна Європи не повинна втрачати таланти, які є капіталом і ресурсом об'єднання. Для цього потрібно: визнавати та поважати індивідуальні відмінності дітей та юнацтва; проводити фундаментальні та прикладні дослідження у сфері обдарованості; включати тематику щодо особливостей освіти обдарованих учнів у програми підвищення кваліфікації педагогів; поширювати знання щодо обдарованості серед усіх, хто займається дітьми; впроваджувати у освітній процес гнучкі освітні програми, сучасні

технології та інноваційні методи й форми навчання; шкільну освітню систему зробити гнучкою для забезпечення особливих потреб талановитих учнів тощо.

Результатами реалізації рекомендацій стали як спільні дослідження обдарованості та моніторингу роботи з обдарованими учнями, так і зрушення у окремих освітніх системах країн – членів Євросоюзу. Так, у 2006-му році проведено порівняльне дослідження 30-ти країн. Воно було зроблено для неформальної зустрічі міністрів освіти, яка відбулася під головуванням Австрії в Раді ЄС (16–17 березня 2006 р.). Метою стало вивчення основних заходів, запроваджених у європейських шкільних системах для виховання обдарованої та талановитої молоді, для наступного сприяння всім формам розвитку обдарованості в початковій та загальній середній освіті [5].

З 1995-го року в землі Нижня Саксонія (Німеччина) став діяти закон, що дозволяє використання прискорення в навчанні обдарованих учнів. Зараз це утверджене в шкільному законодавстві всіх інших земель цієї країни. Регулярними практиками стало раннє зарахування до початкової школи, прискорення, пропуски класів, відвідування класів з вищими оцінками, співпраця з університетами. У 2006 році у Австрії було дозволено ранній вступ до обов'язкової шкільної освіти. Шкільне законодавство визначає, що обдаровані діти можуть пропускати заняття, можуть бути звільнені від обов'язкової освіти, відвідувати заняття в університетах з 15 років. У Швеції, як і в Фінляндії, обов'язковим став індивідуалізований план розвитку кожної учениці / учня з максимальною адаптацією до різного досвіду дітей. Зафіксовано, що обдаровані / талановиті діти й молодь мають «особливі освітні потреби» чи «потребують особливої освіти» у законодавствах країн Бельгії, Данії, Мальті, Нідерландах, Іспанії, Болгарії, Угорщині. Розроблено спеціальні закони і програми для обдарованих учнів у країнах Австрії, Польщі, Іспанії, Болгарії, Угорщини та інших країнах Європи.

За стратегією «Європа 2020» у правилі 123 Регламенту відзначено, що: талант і творчість є основою інновацій та конкурентоспроможності кожної держави; кожен громадянин Європи може володіти прихованою формою таланту та відсутні вікові обмеження щодо його виявлення; підтримка талантів підвищує самооцінку, можливість працевлаштування, соціальну мобільність та згуртованість, і є важливим компонентом будь-яких програм для незаможних груп; в Європі зростає дефіцит відкритих талантів.

Отже, підводячи підсумки, можна відзначити, що Європа проводить стійку політику сприяння розвитку та підтримці талантів, і фундаментом для цієї діяльності служать європейські цінності та розвинуте громадянське суспільство. Однак, для оцінки ефективності такої політики необхідно враховувати різні фактори, такі як доступність і розповсюдженість політик, якість освіти та

підтримки, участь різних зацікавлених сторін, ресурси, виділені на реалізацію політик тощо. Потрібно також зазначити, що ефективність політик може варіюватись в залежності від конкретної країни та регіону. Деякі країни можуть мати добре розвинені та успішні програми підтримки обдарованих, тоді як інші можуть потребувати подальших зусиль для покращення. Загалом, важливо продовжувати досліджувати та оцінювати політики розвитку та підтримки талантів у Європі, а також співпрацю між країнами для обміну найкращими практиками та забезпечення найкращих можливих умов для розвитку та використання талантів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Charter of fundamental rights of the European Union (2012). Official Journal of the European Union. P. 393. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj
2. European Court of Human Rights Council of Europe (2021). Council of Europe, Strasbourg, 62 p. URL: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf
3. EUROPE 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth Publications (2010). Office of the European Union, Brussels, 35 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020>
4. Education for gifted children: Recommendation 1248 (1994). Parliamentary Assembly. URL: <https://pace.coe.int/en/files/15282/html>
5. Specific educational measures to promote all forms of giftedness at school in Europe: Working document (2006). European Education and Culture Executive Agency (European Commission), Eurydice (European Education and Culture Executive Agency), Brussels, 50 p. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7de9cb30-5138-4a0a-a574-cd55ef94ef36>

Корсак К. В.,

*доктор філософських наук, професор,
ПВНЗ «Київський медичний університет», Україна*

КРИТИЧНИЙ НООАНАЛІЗ ІДЕЇ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ УКРАЇНИ

На основі досягнень молодих ноонаук (нооісторії, археометрії, палеоенетики та ін.) розглянуто поділ Європи на дві зони домінування західного (атлантичного) і східного (гуманістичного) архетипів. Доведено еkleктичний характер поняття «європейськість» і вказано на потребу вибору розвитку українського суспільства між «атлантичним» і «праукраїнським» шляхами. Висновок полягає в пропозиції продовження в умовах розвитку трьох глобальних меганоореволуцій одвічних традицій носіїв українських генів та відмови від негативних рис західноєвропейського архетипу.

Ключові слова: поява Ното, канібалізм, неоліт, носії українських генів, гуманістична революція, український архетип, Велике Трипілля, атлантичний архетип, змагання і його наслідки, про вибір українського нооархетипу-XXI

Abstract. Based on the achievements of young noosciences (noohistory,